

**Almanach
Slovenskej
samosprávy
Budapešti**

Publikácia
Slovenskej samosprávy Budapešti

Vydanie almanachu finančne podporili:
Výbor Valného zhromaždenia hlavného mesta pre rovnosť šancí,
zamestnávanie a menšiny, Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí,
slovenské samosprávy
I., III., IV., V., VI., VIII., IX., XI., XIII., XIV., XVI. a XVII. obvodu
a redakcia Ľudových novín.

Za vydanie zodpovedá
Zuzana Hollósyová

Redaktori
Ildika Klauszová Fúziková
Karola Klauszová

Jazyková redaktorka
Vlasta Zsákaiová Držíková

Technický redaktor
Imrich Fuhl

ISBN

Autori fotografií
Zoltán Bárkányi, Eva Patayová Fábíánová, Imrich Fuhl, Ildika Fúziková,
Zuzana Hollósyová, Karola Klauszová, Ladislav Petro,
Andrea Szabóová Mataiszová, Monika Szelényiová, František Zelman

Tlač: Spoločnosť COMP-Press Kft. Budapešť
Vydavateľ: Slovenská samospráva Budapešti

Na obálke sú fotografie **Františka Zelmána**

Predslov

Milí čitatelia,

držíte v rukách zborník, ktorý vznikol z iniciatívy poslancov Slovenskej samosprávy Budapešti pri jednej spomienke na časy, keď sme si vysnívali zrod slovenskej samosprávy. Roku 1993 schválil maďarský parlament Zákon o právach národných a etnických menšín žijúcich v Maďarsku, ktorý umožnil volenie menšinových samospráv. Túto príležitosť využila vtedy stredná generácia nadšených Slovákov žijúcich v Budapešti a rozhodla sa vytvoriť v hlavnom meste slovenskú samosprávu. Boli to známi predstavitelia nášho slovenského diania, ich činnosť dobre poznali naši Slováci, keďže skoro každý z nich začiatkom 90. rokov založil nejaký záujmový spolok Slovákov.

Medzi iniciátormi založenia slovenskej samosprávy bola riaditeľka Slovenskej materskej a základnej školy, gymnázia a internátu v Budapešti Anna Csörgölová Fúziková, učiteľka budapeštianskej slovenskej školy a folkloristka Zuzana Hollósyová Šutinská, spisovateľ a redaktor Ľudových novín Michal Hrivnák, spisovateľka a redaktorka Ľudových novín Ildika Klauszová Fúziková, básnik a publicista Gregor Papuček a bývalý riaditeľ budapeštianskej slovenskej školy Ladislav Petro.

Pamätám si na naše prvé stretnutie. Všetci sme rozmýšľali rovnako: nadišla chvíľa, aby sme urobili niečo dôležité pre Slovákov v Budapešti. Boli sme z toho vzrušení a cítili sme, že ak budeme držať spolu, musí sa nám to podariť. Tak sa aj stalo. Bol to historický moment. Pri prvej možnosti, v roku 1996, slovenskí poslanci (elektori) zvolení v predošlom roku v rôznych obvodoch podali žiadosť o založenie regionálnej, t. j. budapeštianskej samosprávy. Podľa volebného zákona boli oficiálne zvolaní slovenskí poslanci všetkých obvodov hlavného mesta, ktorí založili Slovenskú samosprávu Budapešti a zvolili jej deväťčlenné vedenie.

Vtedy sme sa optimisticky pozerali do budúcnosti, mali sme veľké plány, s elánom sme urobili prvé kroky na neznámej hrboľatej ceste. My sme vážne brali literu menšinového zákona, podľa ktorého si samosprávy môžu vytvárať svoju kultúrnu autonómiu. Veľmi rýchlo sme si museli uvedomiť, že zákon nám poskytuje také možnosti, ktoré závisia od rozpočtu a dobrej vôle väčšinovej samosprávy.

Fungovanie samosprávy

Musíme poznamenať, že úrad primátora mesta od prvého momentu založenia Slovenskej samosprávy Budapešti, ako aj ostatných menšinových zborov, nám bezplatne zabezpečuje priestory v centre mesta na Ulici Akadémia č. 1. Pri nastáňovaní sa do budovy nám poskytol aj jednorazovú podporu na nákup kancelárskeho nábytku a technického vybavenia. Hlavné mesto nám okrem toho poskytlo aj podporu na fungovanie.

Financovanie samosprávy

Väčšinová samospráva každý rok vydeľuje vo svojom rozpočte istú sumu pre menšinové samosprávy a každému poslancovi zabezpečuje aj zákonom predpísaný skromný honorár. Po schválení rozpočtu každá menšinová samospráva môže zahrnúť podporu do vlastného rozpočtu a môže rozhodovať o svojom majetku.

Zákonom dané možnosti a možnosti ich realizovania

Samospráva môže monitorovať, čo všetko by potrebovala Slovač v Budapešti, čo všetko by chcela pre ňu organizovať, aké noviny alebo časopis by chcela vydávať, aké nároky má národnostná mládež, ako podporovať dôchodcov, organizovať a zabezpečovať jazykové kurzy, oslavovať vlastné sviatky, odmeňovať tých, ktorí celý život slúžili slovenskej národnosti. K tomu, aby mohla uskutočňovať vytýčené ciele, musí podávať veľa projektov do súbehov rôznych nadácií.

Hlavný cieľ teritoriálnej samosprávy (SSB)

Od samých začiatkov bolo jednoznačné, že všetky budapeštianske slovenské samosprávy musia úzko spolupracovať, musia si navzájom pomáhať. Aj keď väčšina úloh obvodných zborov je totožná, vyskytujú sa aj špecifické nároky, ktorým treba vyhovieť. Preto Slovenská samospráva Budapešti podpísala dohodu o spolupráci so všetkými obvodnými slovenskými volebnými zbormi. V zmysle tejto dohody každoročne organizujú na Slovensku školenie poslancov, spoločne financujú vydávanie časopisu Budapeštiansky Slováč, usporadúvajú Slovenské Vianoce, slovenský ples a podobné veľké podujatia.

Zuzana Hollósyová

Na úvod

Slovenská samospráva Budapešti (SSB) vznikla roku 1996 a zastupuje menšinové práva a záujmy Slovákov žijúcich v hlavnom meste. SSB je voleným zborom, ktorý nie je podriadený ani nadriadený inému zboru, ale finančne je závislý od štátnej podpory a od podpory Samosprávy hlavného mesta Budapešti. SSB od svojho založenia funguje ako teritoriálna menšinová samospráva. Ako taká bola doteraz ojedinelá v Maďarsku a aj dnes sa pokladá za jednu z najaktívnejších a najvšestrannejších slovenských samospráv.

Po založení Slovenskej samosprávy Budapešti si poslanci uvedomili, že musia všestranne chrániť záujmy budapešťianskych Slovákov a vyvíjať svoju činnosť nielen v prospech jednotlivcov, ale aj celej slovenskej pospolitosti žijúcej v hlavnom meste. Potreba spojiť sa vznikla aj preto, lebo je všeobecne známe, že naše národnostné povedomie nie je na uspokojivej úrovni. Neboli sme si istí v tom, či sa dokážeme presadiť, chrániť svoje menšinové práva, pestovať kultúru, jazyk a naše duchovné dedičstvo. Kládli sme si otázku, či sa dokážeme presadiť v tomto maďarskom veľkomeste? Nepohltila nás veľkí tohto sveta? Naši predkovia nám dodávali odhodlanie a silu. Veď koncom 18. a začiatkom 19. storočia bola Pešť, ale aj neskôr Budapešť najväčším slovenským mestom v mnohonárodnostnom Uhorsku. Zachovalo sa tu bohaté slovenské hmotné aj nehmotné dedičstvo. Paláce, budovy, literárne a výtvarné diela významných osobností svetských i cirkevných dejín dali podnet k tomu, aby sme sa všetci - staršia, stredná i mladšia generácia - nadchli a osviežili, oživilí svoj vzťah k našim spoločným koreňom, k vrúcnyim želaniam a počynom našich predkov. Oduševnene sme sa pustili do práce. Robili sme, čo bolo v našich silách.

Aký význam nadobudne, aké ovocie prinesie naša pätnásťročná činnosť, to sme onoho času ani len netušili, ale čoskoro sa to prejavilo. Pripojili sme sa k tým oráčom, ktorí orú svoje brázdičky v nádeji na dobrú úrodu. Našťastie na tejto ceste sme si našli spojencov - našich rodákov z rôznych kútov Maďarska, ktorí žijú už dlhé desaťročia v Budapešti a jej okolí.

SSB udržiava tesné pracovné styky so 14 slovenskými samosprávami v hlavnom meste a okolí, s kruhmi priateľov takých Slovákami obývaných miest, ako sú Békešská Čaba, Sarvaš a Slovenský Komlóš. SSB iniciovala založenie Klubu slovenských dôchodcov, Budapeštianskeho slovenského speváckeho zboru Ozvena, vokálno-inštrumentálnej skupiny Debnička atď.

SSB podporuje aj slovenskú mládež, napr. formou štipendia, ako aj náboženský a kultúrny život. V spolupráci s Veľvyslanectvom Slovenskej republiky v Budapešti iniciovala postavenie pamätníka sv. Cyrila a sv. Metoda v Blatnohrade.

SSB zorganizovala vedeckú konferenciu a prednášky vydala v zborníku nazvanom Kultúrny život budapeštianskych Slovákov.

Zbor vytvoril nové tradície - Deň Slovákov v Budapešti - Slovenské Vianoce a Slovenský fašiangový ples v Budapešti.

Žiaľ, zboru sa dodnes nepodarilo realizovať dávnu túžbu - vytvoriť kultúrne stredisko budapeštianskych Slovákov. Vyhlíadal si Bobulov palác na Andrásyho triede, ktorý pokladal nielen za dôstojný, ale aj za symbolický objekt. Ako sa ukázalo, bol to príliš smelý plán, pretože na zakúpenie alebo prenajatie paláca nemá a pravdepodobne v dohľadnej budúcnosti ani nebude mať finančné prostriedky.

SSB sa rozhodla pri príležitosti 15. výročia svojho založenia vydať zborník, v ktorom rekapituluje svoju bohatú a pozoruhodnú činnosť. Túto dôkladnú dokumentáciu svojej práce ponúka nielen budapeštianskym Slovákom, ale celej slovenskej pospolitosti v Maďarsku.

Náš zborník ponúkame najmä tým, ktorí spolu s nami zanietene pracujú na národnostnom poli. Je to dokument, ktorý poskytuje ucelený obraz o neúnavnej, mnohostrannej a dôslednej činnosti Slovenskej samosprávy Budapešti. V chronologickom poradí uvádza zoznam poslancov, zhrňuje ciele a činnosť zboru, informuje o vydávaní a zámeroch časopisu Budapeštiansky Slováčok, o kontaktoch zboru, činnosti kultúrnych telies, aktivitách v náboženskej oblasti, doškoloňovaní poslancov, jazykovom kurze, prináša zoznam štipendistov. Texty sú doplnené bohatou farebnou fotografickou časťou.

Erb budapeštianskych Slovákov znázorňuje slovenskú lipu vynárajúcu sa z Dunaja. Autorom erbu je drevorezbár, učiteľ, rodák zo Slovenského Komlóša Michal Zsolnai

Slovenská samospráva Budapešti v rokoch 1996–1998: Ľudovít Parrag, Michal Hrivnák, MUDr. František Munkácsi, Eva Gácsiová, Gregor Papuček, Ildika Klauszová Fúziková, Atila Majnek, Anna Csörgölová a Zuzana Hollósyová

Slovenská samospráva Budapešti v rokoch 1998 – 2002: Dr. Ján Zsolnai, Jozefína Hontiová, Mária Eprešová, Zuzana Hollósyová, Gregor Papuček, Monika Szélényiová, Ladislav Petro, Mária Šutinská a Ildika Klauszová Fúziková

Slovenská samospráva Budapešti v rokoch 2002 – 2006: Ildika Klauszová Fúziková, Ján Győri, Monika Szelényiová, Mária Eprešová, Zuzana Hollósyová, Ladislav Petro, Katarína Hollósyová, Eva Gedőová a František Bencze

Slovenská samospráva Budapešti v rokoch 2006 – 2010: František Zelman, Karola Klauszová, Monika Szelényiová, Ildika Klauszová Fúziková, Zuzana Hollósyová, Ladislav Petro, Mária Šutinová, Eva Gedőová a František Bencze
(Foto: Szipál)

BUDAPEŠTIANSKY SLOVÁK

ČASOPIS SLOVENSKEJ SAMOSPRÁVY
XIV. ROČNÍK 5. ČÍSLO

Delegácia Slovenskej samosprávy Budapešti a Slovenského evanjelického cirkevného zboru v Budapešti navštívila rodisko bývalého farára Daniela Bacháta Ratkovú. D. Bachát slúžil v Budapešti 30 rokov

Foto: Ildika Klauszová Fúziková

Katarína Noszlopyová – Gregor Papuček

ZASPIEVAJME SI!

Zhudobnené básničky
pre deti

